

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?**Kurios šalies teismas kompetentingas?**

Rumunija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Rumunijoje be bendrosios kompetencijos teismų dar yra specializuoti skyriai arba kolegijos, sprendžiantys ginčus tam tikrose bylose.

Pagal Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų organizavimo nuostatas Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas (rum. *Înalta Curte de Casație și Justiție*) turi 4 skyrius – I-ąjį civilinių bylų skyrių, II-ąjį civilinių bylų skyrių, Baudžiamųjų bylų skyrių, Administracinių ir mokestinių ginčų skyrių – devynių teisėjų kolegiją ir bendruosius skyrius, kiekvienas iš jų turi savo jurisdikciją. Apeliaciniai teismai, specializuoti teismai arba atitinkamais atvejais apylinkių teismai turi specializuotus skyrius arba kolegijas, kuriuose nagrinėjamos civilinės bylos, baudžiamosios bylos, su nepilnamečiais ir šeimos reikalais susijusios bylos, administracinių ir mokestinių ginčų bylos, su darbo ginčais ir socialiniu draudimu, įmonėmis, prekybos registru, nemokumu, nesąžininga konkurencija susijusios bylos, jūrų ir upių teisės bylos. Sprendimams minėtose bylose priimti prireikus gali būti steigiami specializuoti teismai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Įprasta civilinių bylų nagrinėjimo procedūra išdėstyta Civilinio proceso kodekse. Jo nuostatos taip pat taikomos kitoms byloms, jeigu įstatymuose, kuriais jos reglamentuojamos, nenumatyta kitaip.

Civilinio proceso kodekso 94–97 straipsniuose reglamentuojama civilinių bylų teismų dalykinė jurisdikcija.

Kadangi apylinkių teismai yra *pirmosios instancijos teismai*, jie nagrinėja toliau nurodytas bylas, įskaitant ieškinius, kurie gali arba negali būti įvertinami pinigais:

ieškinius, kurie pagal Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismui;

ieškinius, susijusius su civilinės būklės įrašų registravimu;

ieškinius, susijusius su daugiaaukščių pastatų / butų / erdvių, kuriuos kaip atskirus vienetus nuosavybės teise turi skirtingi asmenys, administravimu ir su teisiniais santykiais, kuriuos būstų savininkų asociacijos palaiko su kitais fiziniais ar juridiniais asmenimis;

ieškinius dėl iškeldinimo;

ieškinius, susijusius su bendromis sienomis ir tranšėjomis, atstumu tarp pastatų ir sodinių, kelio servitutais, servitutais, kitais nuosavybės teisių apribojimais;

ieškinius, susijusius su ribų ir jų žymėjimo pakeitimais;

ieškinius, kuriais siekiama apsaugoti teisę naudotis turtu;

ieškinius, susijusius prievolėmis atlikti veiksmus arba nuo jų susilaikyti, kurių negalima išreikšti pinigais;

ieškinius dėl teismo padalijimo, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

pareiškimus dėl asmens paskelbimo mirusiu;

ieškinius dėl paveldėjimo, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

ieškinius, susijusius su įgyjamąja senatimi, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

ieškinius dėl žemės, išskyrus ieškinius, kurie pagal specialiuosius teisės aktus yra priskirti kitų teismų jurisdikcijai;

kitus ieškinius, kurie gali būti išreikšti pinigais ir jų vertė yra ne didesnė nei 200 000 RON, neatsižvelgiant į šalių teisę kreiptis į teismą.

Apylinkių teismai nagrinėja apeliacine tvarka apskūstus jurisdikciją turinčių valdžios institucijų ir kitų jurisdikciją turinčių įstaigų sprendimus. Apylinkių teismai taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Specializuoti teismai:

jie, kaip *pirmosios instancijos teismai*, nagrinėja visus ieškinius, kurie pagal teisės aktus nėra priskirti kitų teismų jurisdikcijai;

kaip *apeliaciniai teismai*, jie nagrinėja apeliacine tvarka apskūstus pirmosios instancijos teisėjų priimtus sprendimus;

kaip *peržiūros teismai*, jie nagrinėja teisės aktuose konkrečiai nurodytas bylas;

jie taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Apeliaciniai teismai nagrinėja šias bylas:

kaip *pirmosios instancijos teismai*, jie nagrinėja ieškinius, susijusius su administraciniais ir mokestiniais ginčais;

kaip *apeliaciniai teismai*, jie nagrinėja apeliacine tvarka apskūstus specializuotų teismų pirmąją instanciją priimtus sprendimus;

kaip *peržiūros teismai*, jie nagrinėja teisės aktuose konkrečiai nurodytas bylas;

jie taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas nagrinėja šias bylas:

kasacine tvarka apskūstas apeliacinių teismų nutartis ir kitas nutartis teisės aktuose numatytais atvejais;

peržiūras, kuriomis siekiama formuoti teisinę praktiką;

su ankstesne nutartimi susijusius prašymus paaiškinti tam tikrus teisinius klausimus;

visus kitus pareiškimus, kurie teisės aktais priskiriami jo jurisdikcijai.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Rumunijos civilinių bylų teismų sistemoje skiriami žemesnieji ir aukštesnieji teismai, turintys dalykinę jurisdikciją, paskirstytą tarp įvairaus rango teismų pagal funkcinius (pareigos pobūdžio) ir procesinius kriterijus (ginčo vertę, dalyką ar pobūdį).

Buvo atlikti tam tikri su jurisdikcija susiję Civilinio proceso kodekso pakeitimai ir specializuoti teismai tapo visavertę jurisdikciją turinčiais teismais, pirmąją instanciją nagrinėjančiais bylas iš esmės. Apylinkių teismų jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius dėl nedidelių sumų ir (arba) nesudėtingus ieškinius, kurie praktikoje yra labai dažni.

Apeliaciniai teismai turi jurisdikciją daugiausia nagrinėti apeliacinius skundus, o Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas yra bendrosios kompetencijos peržiūros teismas, užtikrinantis vienodą teisės aiškinimą ir taikymą nacionaliniu lygmeniu.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)**2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė**

Rumunijos civilinių bylų teismų sistemoje teritorinės jurisdikcijos nustatytos Civilinio proceso kodekso 107 ir kituose straipsniuose. Pagal bendrą taisyklę ieškiny pateikiamas teismui, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Galioja specialios taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos:

jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar registruota buveinė nėra žinoma, ieškiny pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo faktinė gyvenamoji vieta arba atstovybė, o jeigu jos nežinomos – teisme, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė, arba faktinė gyvenamoji vieta, arba atstovybė;

ieškiny privatinės teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui taip pat gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra vienas iš juridinio asmens statuso neturinčių juridinio asmens filialų;

ieškiny asociacijai, įmonei ar kitam subjektui, neturinčiam juridinio asmens statuso, gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmuo, kuriam subjekto narių susitarimu pavestas subjekto valdymas ar administravimas; nesant tokio asmens, ieškiny gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bet kuris iš atitinkamo subjekto narių;

ieškiniai valstybei, centrinės ir vietos valdžios institucijoms ir įstaigoms ir kitiems viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė, arba teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo registruota buveinė.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Rumunijos Civilinio proceso kodekse numatytos tam tikros alternatyviosios jurisdikcijos taisyklės (113–115 straipsniai). Taigi, teritorinę jurisdikciją taip pat turi toliau nurodyti teismai:

teismas, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta (prašymai nustatyti vaiko kilmę);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo-kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta (išlaikymo prievolės);

teismas, kurio jurisdikcijoje turi būti įvykdyta sutartinė prievolė;

teismas, kurio jurisdikcijoje yra nekilnojamojo turto buvimo vieta (nuomos, žemės registracijos, pagrindimo, įrašų ištaisymo atvejai);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra išvykimo arba atvykimo vieta (vežimo sutartys);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra mokėjimo vieta (įsakomieji vekseliai, čekiai, paprastieji vekseliai ar kiti vertybiniai popieriai);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta (kai siekiama atlyginti žalą vartotojams, sudariusiems sutartis su profesionaliais veiklos vykdytojais);

teismas, kurio jurisdikcijoje yra neteisėtų veiksmų arba žalos padarymo vieta, kai ieškiniai susiję su prievolėmis, kylančiomis iš tokių veiksmų.

Kai atsakovas nuolat vykdo profesinę, žemės ūkio, prekybinę, pramoninę ar panašią veiklą ne savo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, ieškinį taip pat galima pateikti teisme, kurio jurisdikcijoje yra veiklos vykdymo vieta, kai tai susiję su toje vietoje atsirandančiomis arba ten vykdytinomis piniginėmis prievolėmis.

Draudimo bylose ieškiniai dėl žalos atlyginimo taip pat gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijoje yra apdraustojo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta ar registruota buveinė, draudėjo turto buvimo vieta arba draudžiamoji įvykio vieta.

Jurisdikcijos pasirinkimas pagal sutartį laikomas niekiniu, jeigu jis įtvirtinamas prieš atsirandant teisei į žalos atlyginimą, o jeigu byla susijusi su privalomu civilinės atsakomybės draudimu, nukentėjusi trečioji šalis tiesioginį procesą gali pradėti ir teisme, kurio jurisdikcijoje yra jos nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruota buveinė.

Nagrinėjant prašymus skirti fizinių asmenų apsaugą, kai pagal Civilinį kodeksą tokie prašymai priklauso globos ir šeimos bylų teismo jurisdikcijai, dėl teritorinės jurisdikcijos sprendžia teismas, kurio jurisdikcijoje yra saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta. Kai kreipiamasi globos ir šeimos bylų teismo leidimo atlikti tam tikrus teisinius veiksmus (susijusius su nekilnojamoju turto), jurisdikciją taip pat turi nekilnojamojo turto buvimo vietos teismas. Šiuo atveju globos ir šeimos bylų teismas, priėmęs sprendimą, perduoda sprendimo kopiją globos ir šeimos bylų teismui, kurio jurisdikcijoje yra saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta.

Pareiškimas dėl santuokos nutraukimo priklauso apylinkės teismo, kurio jurisdikcijoje yra paskutinis bendras sutuoktinių būstas, jurisdikcijai. Jeigu tokio bendro būsto nėra arba jeigu nė vienas iš sutuoktinių nebegyvena vietoje, kuri priklauso apylinkės teismo jurisdikcijai ir kurioje yra bendras būstas, jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo būstas. Jeigu atsakovas negyvena Rumunijoje, o Rumunijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją, jurisdikciją turi ieškovo būsto buvimo vietos teismas. Jeigu nei ieškovas, nei atsakovas negyvena Rumunijoje, šalis gali susitarti pateikti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo bet kuriam Rumunijoje esančiam apylinkės teismui. Jeigu tokio susitarimo nėra, pareiškimas dėl santuokos nutraukimo gali būti teikiamas Bukarešto 5-osios apylinkės teismui (Civilinio proceso kodekso 915 straipsnis).

Pareiškimai dėl individualių darbo ginčų sprendimo teikiami specializuotam teismui, kurio jurisdikcijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba darbo vieta (Įstatymo Nr. 53/2003 – Darbo kodekso 269 straipsnis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis nustatyta išimtinė teritorinė jurisdikcija, yra išdėstytos Civilinio proceso kodekso 117–121 straipsniuose. Taigi:

ieškiniai dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą pateikiami tik teisme, kurio jurisdikcijoje yra turto buvimo vieta. Jeigu nekilnojamojo turto buvimo vieta priklauso kelių teismų jurisdikcijai, ieškiny turi būti teikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, jeigu ji yra kurioje nors iš šių jurisdikcijų, o jeigu ji nepriklauso nė vienai iš šių jurisdikcijų, tada ieškiny pateikiamas bet kuriam iš nekilnojamojo turto buvimo vietos teismų. Minėtos nuostatos taip pat taikomos ieškiniams dėl nekilnojamojo turto valdymo, prašymams pažymėti ribas, prašymams apriboti teisę į nekilnojamąjį turtą ir prašymams atlikti teisminį nekilnojamojo turto padalijimą, jeigu nepadalyta bendroji nuosavybė kyla ne iš paveldėjimo santykių;

paveldėjimo bylose, kol nėra atskirta nepadalyta bendroji nuosavybė, paskutinės mirusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti;

ieškinius dėl testamentinės valios vykdymo galiojimo;

ieškinius dėl paveldėjimo, jo mokesčių ir mokesčių, susijusių su galimais paveldėtojų ieškiniiais vienas kitam;

mirusiojo testamentinės išskirtinės gavėjų ir (arba) kreditorių ieškinius bet kuriam iš jo paveldėtojų ar testamentinio vykdytojų;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su įmonėmis, kol nebaigtas likvidavimo ir (arba) išregistravimo procesas, turi įmonės pagrindinės buveinės vietos teismas;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su nemokumu ir (arba) kreditorių susitarimais, turi skolininko registruotos buveinės specializuotas teismas; profesionalaus veiklos vykdytojo ieškiniai vartotojui gali būti pateikiami tik vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

2.2.2.3 Ar šalis gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalis gali raštu arba, jei vyksta ginčas, žodiniu pareiškimu teisme susitarti, kad bylas, susijusias su turtu ar kitomis teisėmis, kurias jos gali turėti, turėtų nagrinėti kiti teismai negu tie, kurie turėtų teritorinę jurisdikciją, nebent jie turi išimtinę jurisdikciją. Kai ginčas susijęs su vartotojų teisių apsauga, taip pat kitais teisės aktuose numatytais atvejais šalis gali susitarti dėl jurisdikciją turinčio teismo pasirinkimo tik po to, kai kyla teisė į kompensaciją, priešingu atveju susitarimas laikomas niekiniu (Civilinio proceso kodekso 126 straipsnis).

Pagalbiniai, papildomi ir atsitiktiniai prašymai teikiami teismui, kuris turi jurisdikciją nagrinėti pagrindinį ieškinį, net jeigu jie priklauso kito teismo dalykinei jurisdikcijai arba teritorinei jurisdikcijai, išskyrus atvejus, kai ieškiniai susiję su nemokumu arba kreditorių susitarimais. Šios nuostatos taip pat taikomos tada, kai jurisdikcija nagrinėti pagrindinį ieškinį yra nustatyta teisės aktais ir priskirta specializuotam skyriui arba kolegijai. Jeigu teismas turi išimtinę jurisdikciją vienos iš šalių atžvilgiu, jis turi išimtinę jurisdikciją visų šalių atžvilgiu (Civilinio proceso kodekso 123 straipsnis).

Be to, pagal Civilinio proceso kodekso 124 straipsnio nuostatas teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl pagrindinio ieškinio, taip pat priima nutartis dėl atsiliepimų į ieškinį ir išimčių, išskyrus prejudicinius klausimus, priklausančius kito teismo išimtinai jurisdikcijai, o procesinius incidentus nagrinėja teismas, kuriam apie juos pranešama.

Šalys arba teisėjas bet kuriuo proceso etapu gali iškelti klausimą dėl bendrų teismo jurisdikcijos nebuvimo pagrindų. Klausimas dėl su viešąja tvarka susijusio dalykinės ir teritorinės jurisdikcijos nebuvimo turi būti iškeltas pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmosios instancijos teismo šaukimus, o su privatiniais santykiais susijusio jurisdikcijos nebuvimo klausimą gali iškelti tik atsakovas, pateikdamas atsiliepimą į ieškinį, o jeigu atsiliepimas į ieškinį nėra privalomas – vėliausiai pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmosios instancijos teismo šaukimus. Jeigu jurisdikcijos nebuvimas nesusijęs su viešąja tvarka, jurisdikcijos neturinčiame teisme ieškinį pateikusi šalis negali prašyti, kad būtų paskelbtas jurisdikcijos nebuvimas (naujojo Civilinio proceso kodekso 130 straipsnis).

Kai sprendžiami tarpvalstybinių padarinių turintys civiliniai ginčai ir kai byla susijusi su teisėmis, kuriomis šalys gali laisvai naudotis pagal Rumunijos teisę, jeigu šalys sudarė galiojantį susitarimą, kad Rumunijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl dabartinių ar galimų su šiomis teisėmis susijusių ginčų, tik Rumunijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus tokiose bylose. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, Rumunijos teismas, į kurį šaukiamas atsakovas, išsaugo jurisdikciją priimti sprendimą dėl ieškinio, jeigu atsakovas atvyksta į teismą ir pateikia atsiliepimą į ieškinį dėl bylos esmės, pirmosios instancijos teisme nagrinėjamoje byloje iki įrodymų rinkimo etapo pabaigos nepateikdamas jurisdikcijos neturėjimu grindžiamo prieštaravimo. Dviem minėtaisiais atvejais Rumunijos teismas, kuriam pateiktas ieškiny, gali palikti ieškinį nenagrinėtą, jeigu remiantis bylos aplinkybėmis paaiškėja, kad ginčas neturi esminio ryšio su Rumunija (naujojo Civilinio proceso kodekso 1067 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Žr. atsakymus į klausimus Nr. 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1., 2.2.2.2.

Paskutinis naujijimas: 16/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.